

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

א.א

עין משפט נר מצוה

א נמי פ"ח מהל' ע"ז
ה"ל"א טו"ש"ע י"ד ד"ד קמה
סעי' א':
ק"ב ב מיי' פ"ג מהל'
עבודת כוכבים הלכה
ג ט"ז
ק"ל"א ג מיי' שם הלכה ג:
ק"ל"ב ד ה' ו מיי' פ"ה
הלכה ה:

ריש לקיש אמר מותרת. פי' בהנאה ולא באכילה דמומר לעבודת כוכבים אסור לכול משחיתות אי נמי אפילו באכילה שרי כיון דלא היה מומר מעיקרא ובשחיטה זו הוא דנעשה מומרי: **איבה** יעבדו למעוטי מאי. תימה השתא נמי דאמר וזימיה יאכה ללמדך תקשה ליה איכה יעבדו למעוטי מאי דלמעוטי שלא כדרכה בשאר עבודות לא אינטריך דמזימיה נפקא דוקא עבודת פנים וע"כ איכה יעבדו לרבויהי אחא כגון פוער לפעור חורק אצן למרקוליס דלא נפקי ליה לא מזימיה ולא מהשתחויה ואי לאו איכה יעבדו ה"ל דאפילו כדרכה צעין דך כיבוד וי"ל דאי השתחויה ללמד יאכה למיזי בשאר עבודות אפילו שלא דך כבוד כגון פוער לפעור חורק אצן למרקוליס נמי לא צריך קרא דמהשתחויה נפקא אע"ג דעבודתה דך ציון כיון שעובדין אותה בכך וגדולה מזו צעי למימר הש"ס בצמוך דנפקא ליה פוער למרקוליס מהשתחויה דלהאי אינטריך איכה יעבדו אע"ג דאין עבודתו בכך אלא משום דעבודתו דך ציון וכ"ש פוער לפעור חורק אצן למרקוליס אע"ג דדך ציון כיון דעבודתו בכך: **בגניין** צוובה בהמה צמרקוליס. דמוזבח לאלהים נפקא לן צוובה למכובדים אצל צוובה למכובדים לא וא"ת אזהרה שמענו מלא יצונו עונש מנא ליה צוובה למכובדים ועו"ק דמוזבח לאלהים שמענו לעיל עונש אצל אזהרה לזוזה שלא כדרכה מנא ליה דהא לעיל גבי השתחויה אינטריך קרא לעונש ואזהרה שלא כדרכה וי"ל דזוזה לאלהים לעונש ולא יצונו לאזהרה ויחא השתא דקאמר אס אינו ענין לכדרכה דהא כתיב איהו יעבדו דה"ל אס אינו ענין למכובדים דהא כתיב וזכה לאלהים וגו' תנהו ענין למכובדים והשתא לכל שלא כדרכה אינטריך לא יצונו ולא נקט מרקוליס אלא משום דתמס מצוים לאו אורחיהו צויהיה ווא"ת ימנא דהני קראי למכובדים אצל למכובדים מנא לן דהא לקמן שלש השתחויות מנא אינטריך לשלל כדרכה למכובדים וחד לשלל כדרכה דמכובדים וי"ל כיון דגלי קרא גבי השתחויה דלא שני ה"ה בשאר עבודות וכן פ"י בקינות' לקמן: **האומר** אעבוד. פ"ה משנתרצה חייב דנפקא ליה מלא תאצה ולא תשמע אליו הא אצה ושמע חייב וקשה דלכתיב לא ס"ד האי טעמא עד דמיימי ליה דרבי יוסף אלא היינו טעמא דמקבלו עליו בצלוה: **ומר** סבר מסית לעצמו לא שמעי ליה. תימה נהי דלא שמעי

אסורה. הבהמה בהנאה ואע"פ שהשחיטה לאו לעבודת כוכבים היתה ואפילו לא זרק דמה לעבודת כוכבים נאסרה. וילפינן טעמא בשחיטת חולין ונ"ל. דגמר לה רבי יוחנן ממשחזת פגול דהויא מעבודה לעבודה דהשוחט את הזבח על מנת לזרוק את הדם למחר פיגול: **וריש לקיש** אמר מותרת. לא יליף חוץ מנשים ארץ מחשבין מעבודה לעבודה: הניחא. הא דמיייתר לן זוכה ללמד על הכלל ולא מוקמינן לה הא דהאי דרשא לומר שמחזב מעבודה לעבודה הא ניחא לרבי יוחנן דנפקא ליה לענין איתסורי מחשבת פיגול איכה למימר דלענין איחויבי גזרה נמי מהתם יליף ועל כרחיך איתר ליה זוכה אלא לר"ל דלא יליף עבודת כוכבים מפיגול נימא דהאי זוכה להכי הוא דלתא שמחזבין מעבודה לעבודה: העובדי כוכבים העובדין את ההרים תניא בצמכתא ע"ז (דף מה). ההרים מותרין בהנאה דכתיב אלהיהם ע"ז (ההרים) ולא ההרים אלהיהם: **ועודיהם** נסויף. אע"ג דמחזבין לא מתסר עבודת כוכבים מיהא הוי. והכא נמי לא בעיא קרא הוילא ושחיטה נזרק וריקה היא והא חזב בשחיטה ע"מ לזרוק הוה ליה כעובד עבודת כוכבים דהא זריקה בלא שחיטה לא סגי הלכך על כרחיך אי השתחויה ללמד על הכלל נפקא ליה לא ה"ל למיכתב וזכה: איכה יעבדו. דמשמע כדרכה אין שלא כדרכה לא: **למעוטי** מאי. שלא כדרכה מאחר דילפינן בהשתחויה דאפילו אינה עבודת פנים מחייב שלא כדרכה אי נימא למעוטי עבודת ציון לעבודת כוכבים שעבודתה דך כבוד כגון פוער עמנו לעבודת כוכבים שזובחין (ה) למה לי למעוטי מהאי קרא: **הא מהשתחויה נפקא**. שמלמדת על הכלל שאינו חייב אלא דך כבוד כהשתחויה: **אלא הא דא"ר אלעזר** מניין לזוזה בהמה. שהיא עבודת כבוד למרקוליס שעבודתה ציון וה"ה לפעור אס איתא לרבה בר רב חנין שהשתחויה מלמדת על הכלל ל"ל האי קרא להכי מהשתחויה נפקא: **לזוזה להכעיס**. ואינו מתכוין לקבלו עליו בצלוה ואשמועינן קרא דעובר בלאו: **ארכוסו** ליה טורי. והלך לנקשן: **האומר** אעבוד. משעה שהקמיתוהו ונתרצה חייב מיתה דנפקא לן לקמן ונ"ל מלא תאצה ולא תשמע (ה) הא אצה ושמע חייב מיד: **אלך ואעבוד**. שמוסר הליכה אע"ג דאיכה למימר אדהכי הדר ביה: **גלך ונעבוד**. אע"פ שכלל עמנו עם אחרים דאיכה למימר לא אזלי ואיהו נמי לא לילי: **א"ל**. מתיני דקתני עובד אין אומר לא: **באומר** אינו מקבלו

תורה אור השלם

1. השק"מ לך פן תפקש אחריהם אחרי השקמים מפניך ופן תרשך לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני: דברים י"ב
2. ולא תזבח עוד את זבדיהם לשעירים אשר הם יזים אחריהם וקט עולם תהיה זאת להם לדרכם: ויקרא י"ז
3. לא תעשה לך פסל וכל המונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת לאשר במים: שמות כ ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למעוטי וכו' שזובחין לה למה ל':

מוסף רש"י

ר' יוחנן אמר אסורה. קסבר מחשבין מעבודה לעבודה דילפינן חוץ מפנים (ע"ז דף) ממשחזת פיגול של פנים שהשוחט על מנת לזרוק דם למחר או להקטיר איתומין למחר וכו' ויניק פיגול (חולין דף טז). וריש לקיש אמר מותרת. לאכילה (ובחים י). ליש לקיש לא לילפינן דכתיב הוה דאמר רמנא השוחט על מנת לזרוק את הדם פיגול ואע"ג דלא זרק. דהוי מחזב מעבודה לעבודה. מעבודה זו על חפתה. אצל לענין עבודת כוכבים לא (ע"ז דף) ואיהו אסורה אלא אסן שחט לעבודת כוכבים. שבשחיטה עבד עבודת כוכבים או זרק דמה לעבודת כוכבים (ובחים י). מניין לזוזה בהמה למרקוליס. אע"פ שעבודתו דך ציון לנקשן בצניס חזי עובדו דך כבוד ולא קיינא ביה איכה יעבדו ואעשה כן. ואפ"ה מניין שהוה חייב (ובחים יק). אע"פ שאין עבודתו צויהיה (ע"ז נ"א). אם אינו ענין לכדרכה. לעבודת כוכבים שעבודתה צויהיה. דהא נפקא לן מאיכה יעבדו (שם). האומר אעבוד כ"ה צבחת מכל הלשונות הללו הוי מסית וחיוב (קטן יט). **תנאי** שקלת מעלמא. איכות כולת שאין אחא מולא מנאס מתקלן בכך. דמוקין הך תמי מתימא חזא כמר וחדא כמר (שבת ג:) דלא משחזת מאלי דפליגי הכי (פסחים מה) ובעינן ביצה (ט).

אסורה וריש לקיש אמר מותרת הניחא לר' יוחנן אלא לריש לקיש בעי קרא מתקיף לה רב פפא ולרבי יוחנן לא בעי קרא עד כאן לא קא אסר רבי יוחנן אלא בהמה אבל גברא לא בר קטלא הוא ואתא קרא לחיובי גברא קטלא מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא ולר"ל מי בעי קרא עד כאן לא קא שרי ר"ל אלא בהמה אבל גברא בר קטלא הוא מידי דהוה אמשתחויה להר' דהר' מותר ועובדה בסיוף א"ל רב אחא מדפתי לרבינא למאי דקאמר ליה רבא בר רב חנן לאבבי אימא יצאה השתחויה ללמד על הכלל כולו איכה יעבדו למעוטי מאי וכי תימא למעוטי הפוער עצמו לזוכחים מהשתחויה נפקא מה השתחויה דרך כיבוד אף כל דרך כיבוד אלא למעוטי הפוער עצמו למרקוליס ס"ד אמינא הואיל ועבודתו בויון הוא אף כל בויון קמ"ל אלא הא דאמר רבי א"ל יעבדו מניין לזוזה בהמה למרקוליס שהוא חייב שנאמר ואלא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב איכה יעבדו תניהו ענין לשלא כדרכה שלא כדרכה מהשתחויה נפקא התם בזוזה להכעיס רב המנונא אירכסו ליה תורי פגע ביה רבה רמא ליה מתני' אהרדי תנן העובר עבודת כוכבים עובד אין אומר לא והאנן ע"ה תנן האומר אעבוד אלך ואעבוד נלך ונעבוד א"ל באומר אינו מקבלו עלי אלא בעבודה ר"ב יוסף אמר תנאי שקלת מעלמא תנאי היא דתנאי האומר בואו ועבדוני רבי מאיר מחייב דור' יהודה פומר היכא דפלוהו כולי עלמא לא פליגי דכתיב לא תעשה לך פסל כי פליגי בדיבורא בעלמא רבי מאיר סבר דיבורא מילתא היא ורבי יהודה סבר דיבורא לאו מילתא היא דאמרי דאפילו לר' יוסף לאו מילתא היא דתנאי (ד'תנן) רבי יהודה בדיבורא נמי חיובי מחייב ע"ה רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר אעבוד אלך ואעבוד נלך ונעבוד במאי קמיפלגי במסית לעצמו ואמרי ליה אין קמפלגי מר סבר מסית לעצמו שמעי ליה ואין דקאמרי ליה קושטא הוא ומ"ס מסית לעצמו לא שמעי ליה מימר אמרי מ"ש

ליה ליחייב מיהא כשאר מסית דמחייב דביצורא כשכמניין לו עדים ואמרו היאך ניחא ליה מסית חיים ועבוד ע"ס ואזניס ואס אין חזור צו חייב דהכי משמע ויש לומר דוקא מסית לעבודת כוכבים דשמעי ליה דממשיך בתריה טפי אצל מסית לעמנו לא חשיב מסית כיב משום דלא שמעי ליה דאמרי מ"ש אינו מנין ועי"ל דככולה שמעתיין פליגי צניסת והא דקאמרינן לעיל היכא דפלוהו כ"ע לא פליגי ר"ל צניסת כ"ע לא פליגי דכיון דאי פלוהו מחייב על כן יש לחייב המסית דביצוריה צניסת לעבודת כוכבים כי פליגי דביצורא צעלמא צניסת כשאמר אין דרבי מאיר סבר דיבורא מילתא הוא ומחייב ניסת ומסיק דניסת לעבודת כוכבים דשמעי ליה אפילו רבי יהודה מודה דמחייב דביצור כי פליגי צניסת לעמנו אי מחייב ניסת או לא אצל צניסת פשיטא דמחייב דביצורא: **רבא**

עלי. בצלוה: **אלא בעבודה**. עד שאעבדנו דכל כמה דלא פלח ליה אין כאן אצה ושמע וסיפא דמשמע בצמריה חייב שצקבלו עליו אלהותו מיד דכיון דלמחר אעבוד מסתמא קצליה עליה בצלוה אי לא פירש דכיון שאינו מקבלו עליו אלא בעבודה: **בואו ועבדוני**. עושה את עמנו עבודת כוכבים ומסית בני אדם לעבדו: **מחייב**. מיתה כמסית: **רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב**. שצביל דבור בלא מעשה אלא צניסת לעבודת כוכבים ואצה ושמע ואמר אעבוד אלך ואעבוד אצל באומר בואו ועבדוני פטור אלמא טעמא דרבי יהודה צניסת אחרים לעמנו טעמא אחריתא הוא דהא צניסת חיובי מחייב דביצורא: **מסית לעמנו**. צניסת אחרים לעמנו שיעבדוהו אי הוי מסית או לא: **לא שמעי** ליה. שהרי הוא אצל כמותם ואפילו הנימס לשהר עבודת כוכבים אין ניסתין לעבודת אדם: **מאי**